

Літинський район

Територія -0,96 тис. км²

На території району знаходиться 61 населених пунктів.

Кількість населення – 42,2 тис. осіб,

Відстань від райцентру до м. Вінниці автошляхами – 32 км.

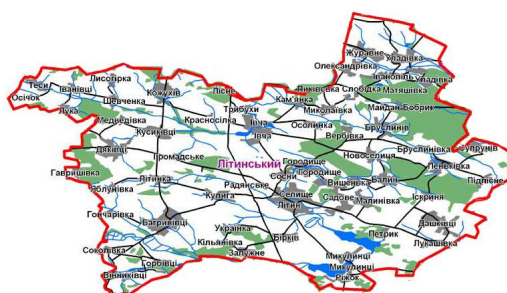
Річки: Згар, Південний Буг

Адміністративний центр району – смт Літин

(1924 р. – отримав статус селища міського типу)

Населення – 6,9 тис. чол.

Телефонний код: 0-4347

Мапа району

*Еталон великого герба міста Літин
Кольорове зображення, 1995 рік
Автор Юрій Савчук
Художник Георгій Мельник*

Краю мій зелений, вічная дорога,
Ти безсмертник в полі, в небесах гроза
– Припаду я серцем до твого порога,
Як твоя кровинка, як твоя сльоза.

(М. Стельмах)

Літинщина... Край, на шляхах якого залишив незгладимий слід легендарний Устим Кармалюк, кристалі липи вздовж його дороги є хоч і мовчазними, але живими свідками подорожі цими місцями імператриці Катерини, що прямувала до Таврії. Цей край явив світові незабутнього Михайла Стельмаха... 577 років стоїть на перехресті цих шляхів подільське містечко Літин, зберігаючи свою історію, переживаючи сьогодні, мріючи про майбутнє.

Славний цей край і своїми родючими землями, садами, молоком, хлібами і працюючими та гостинними людьми.

Літинський район знаходиться у північно-західній частині Вінниччини. Лежить у межах Подільської височини. Межує із Деражнянським та Летишівським районами Хмельницької, з Вінницьким, Жмеринським, Хмельницьким та Калинівським районами Вінницької області.

Надра району мають такі корисні копалини як: граніт, діорит, глину, пісок, поклади бурого вугілля граніту. Окрім цього розвідано незначні поклади бурого вугілля, граніту, флігопіту, мрамуроподібних вапняків, каоліну, залізної руди. Є джерела мінеральних вод (с. Осолинка, Вербівка). Третина природних запасів торфу області знаходиться в Літинському районі. У структурі ґрунтів переважають опідзолені ґрунти (79%), в незначній кількості є дерно-підзолисті, чорноземи, лукові, болотисті.

Гортаючи сторінки історії та сьогодення Літинщини, можна лише здогадуватися, скільки поколінь виросло у цій місцевості і яке різноманітне було їхнє життя. Про це розповідають археологічні та історичні джерела, документи сивої давнини та зовсім недалекого минулого.

Сприятливі природні умови – родючі ґрунти, великі ліси багаті на дичину, – здавна приваблювали сюди поселенців. Найдавніші сліди проживання первісних людей в цій місцевості відносяться до часів трипільської культури і датуються IV–III тис. до н.е. За 3 км. на південь від Літина розташоване трипільське поселення Білозірка. У 1990-1992 рр. тут проводилися археологічні дослідження, в результаті яких встановлено, що стародавнє селище складалося з більш, ніж сорока глинобитних споруд, розміщених без чіткого плану. Цікаво, що подібних поселень на Літинщині виявлено декілька, зокрема поблизу с. Залужне. Одну з них досліджено біля с. Сосни. За відбитками зерен у кераміці, вчені встановили культивування трипільцями у Соснах карликової і м'якої пшениці та півчастого ячменю.

На рубежі нашої ери у цих краях існувало поселення черняхівської культури (II–V ст. н.е.). Тут знайдені фрагменти сірого та чорного лощеного гончарного посуду, біконічні прясла, кістки тварин.

Довкола Літина відома ціла низка старожитностей слов'янського та давньоруського часу.

Учені-археологи нараховують у районі кілька десятків стоянок древніх людей, які різняться за часом та належністю до певних культур: 14 пам'яток трипільської культури, 8 поселень епохи бронзи, 4 пам'ятки скіфського часу, 3 – черняхівської культури та одне ранньослов'янське поселення.

На берегах Згару, що синьою стрічкою пливе поміж скель та зелених, порослих осокою і верболозом долин тихо причаївся Літин. Майже 600 літ минуло, як перші поселенці заснували це колоритне містечко.

Історія Літина починається з того часу, коли цей край був порубіжжям литовських володінь і, з метою захисту кордонів держави, роздаровувався частинами різним людям. Достеменно відомо, що раніше Літина вже існувало село Дяківці (Дядьків), яке в XIII ст. належало легендарній Болохівській землі, а у 1442 р. було подароване

польським королем Владиславом III якомусь С. Кослевському. Раніше Літина згадується й село Микулинці. Князь Вітовт наприкінці XIV ст. подарував це поселення Б. Микулинському, який загинув у боротьбі з татарами, а його дружина і син Іван потрапили у татарський полон. Литовський князь Свидригайло викупив їх звідти і повернув їм даровану власність.

Вперше Літин згадується в грамоті князя Свидригайла за 1431 р., коли ці порубіжні між Польщею і Литвою землі стали власністю брацлавського шляхтича Олександра Кмита (Кмита). Перші задокументовані володарі Літина – Кмитичі. Рід Кмити походив з Київщини і належав до найдавніших українських родин. На острові, утвореному річкою Згар і її притокою Шмигавкою, було споруджено укріплений замок, біля якого поселилися вільні люди – болоховці, ремісники і торговці. Замок мав 8 бійниць і вогнепальну зброю підйомний міст через річку і підземний хід до міста. Поруч з ним на «ставках» знаходилися два млини.

За народними переказами, Літин та його околиці у давні часи були густо вкриті лісом. Старі хати, а вік їх довший за людський, – перші свідчення тому: збудовані вони в зруб, бо лісу, було вдосталь. Хати будувалися з двома дверима.

Звідси купці вивозили хутро, мед, худобу, а найбільше – хліб. Перетворення його в другій половині XVI ст. з панського маєтку у староство сприяло подальшому розвитку ремісничого виробництва і торгівлі. У Літині було побудовано два нових млини. Кількість жителів зросла до 900 осіб, а довкола міста розрослися слободи: Слобода, Нові Осади, Селище, де оселялися ремісники та селяни.

20 вересня 1578 р. польський король Стефан Баторій особливою грамотою дарував Літину різні торговельні привілеї та Магдебурзьке право. Містечко отримало дозвіл мати два щорічних ярмарки, торг щопонеділка, вільні корчми, вільно шинкувати, продавати й купувати.

З 1648 р. Літин перебував у складі Кальницького (Вінницького) полку. Разом з козацькими загонами мешканці міста брали участь у битві з польською шляхтою біля Пиляви. Відомо, що у листопаді – грудні 1653 р. в Літині зупинявся Б.Хмельницький, де організовував переговори з послами від московського царя і татарського хана.

За часів козацьких війн на місто неодноразово нападали козаки та татари, що призводило до значних розорень селянського господарства та знищення місцевого населення.

Відомо, що у XVII-XVIII ст., а можливо й раніше, в Микулинцях існував монастир, який називали Микулинським. Монастир знаходився на півострові, що омивався ставком чи затоном річки Згар і становив своєрідну фортецю, яка давала притулок навколишньому населенню у період татарських грабівницьких набігів. Під час одного з їх нападів монастир не витримав натиску, був захоплений ворогом і спалений. Вали і рови Микулинського монастиря були видимі аж до початку XX ст.

За другим поділом Польщі (1793) Літинські землі відійшли до Російської імперії. Літин стає повітовим центром Подільської губернії. Першим його міським головою був І.О.Корф. Тоді ж Літин отримав свій герб. Дослідник подільської геральдики Ю.Савчук пише, що природні умови й особливості розташування Літина зафіксували в його емблемі дві сосни і дві ялини – «на знак великого багатства в цій окрузі лісів». З

формуванням повітових органів влади у м. Літині закладається споруда фортечного типу – повітова в'язниця (1805). Сьогодні в пам'ятці архітектури розмістилися зали Літинського краєзнавчого музею ім. У. Кармалюка.

Адже початок ХІХ ст. в історії Літина та Літинщини пов'язаний з ім'ям народного месника Устима Кармалюка. 27 лютого 1787 р. в с. Головчинці Літинського повіту (тепер с. Кармалюкове Жмеринського району) в сім'ї кріпаків Якіма та Олени Кармалюків народився син Устим – майбутній народний месник. Чимало сторінок його біографії пов'язано з Літинщиною. В 1827-1828 та 1830-1832 рр. він перебував у Літинській в'язниці. Майже в кожному літинському селі, де колись побував народний герой, побутують легенди і перекази. Які це гарні фольклорні знахідки! Справжні народні перлини! Приміром, яр між селами Багринівцями і Яблунівкою, в урочищі Копачів, навколишні жителі називають Кармалюковим, бо там, кажуть, не раз був він сам, і його летючі повстанські загони. А скільки лип-схованок на шляху з Літина до Летичева мав, за розповідями Кармалюк! Поблизу с. Сосни, за переказами, знаходиться Кармалюкова печера.

Літин стоїть на давньому мальовничому шляху з Брацлавщини до Любліна, що раніше називався «Вінницький гостинець». Це розташування надавало місту помітних переваг: відбувалася торгівля хлібом, а також м'ясопродуктами, рибою, медом. У Літині працювали свічково-сальний, пивоварний, миловарний, два цегельних заводи та тютюнова фабрика.

Після реформи 1861 р. місто продовжило свій розвиток значно швидше. Тут щорічно відбувалося 12 ярмарків, 11 торжків, постійно працювало 108 крамниць. Відомо, що Літинський повіт постачав майже усю Подільську губернію возами і саньми, які називали «літинянки», різними землеробськими знаряддями і бджолиними вуликами. Працювала суконна фабрика. У Гуті – Літинській (тепер с. Малинівка) був гончарно-скляний завод, а неподалік – спиртова мануфактура. Невеликий спиртовий завод був і в Забіжному. В Селищі та Соснах – цегельні, в Микулинцях діяв паротурбінний млин.

На ярмарках можна було не тільки придбати необхідне, а й випити «півока» горілки, закусивши холодцем, послухати сліпого лірника, поспілкуватися. У місті вздовж центральної вулиці, яка так і називалася – Велика Торгова, – були великі магазини: гастрономічний, кондитерський, м'ясний, ковбасний, галантерейно-взуттєвий тощо.

Одночасно з викладенням бруківки, вулиці у Літині почали освітлювати. Збудували приміщення літинської міської думи, інші будівлі. В центрі знаходилася поштово-телеграфна контора, поштова земська станція і пункт казенних поштових коней. У 1812 р. відкрили першу школу, пізніше – жіноче училище, діяло і казенне єврейське училище. З культурних установ був лише «Народний дім», з бібліотекою. У 1913 р. у місті влаштували сільськогосподарську метеорологічну станцію.

Своєрідною візитівкою Літина до 1930 р. був величезний ставок. Тут рибалили, полювали на дичину. Літніми вечорами голоси птахів зливалися з робочим гуркотом водяного млина. У вихідні та святкові дні на ставу відпочивала міська публіка.

Справжньою окрасою тогочасного Літина вважався православний Свято-Миколаївський собор та Різдво-Богородицька церква.

У 1938 р., Свято-Миколаївський храм було знищено. Ще живе у місцевих жителів пам'ять про цей вандалізм: очевидці називають прізвиська тих радянських керівників, які віддали наказ підірвати культову споруду, знають, хто скинув золоченого хреста, а потім таємно його продав. До речі, про соборний хрест довго ходила легенда про те, що упавши з височини, він потрапив між плити і упродовж дня поволі занурювався у землю. На наступний день від хреста не залишилося й сліду.

Наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. Літин був центром Літинського деканату (церковно-адміністративної одиниці) Луцько-Житомирської дієцезії.

Перлиною містечка є католицький костюл Непорочного Зачаття Діви Марії, побудований у 1748 р. та перебудований в 1856 р.

У той період тут стояли й інші культові споруди: дві каплиці належали літинським старовірам, чотири синагоги збудували євреї.

У часи революції та громадянської війни в краї точилася запекла боротьба за владу. Остаточо радянську владу в Літині встановили у листопаді 1920 р. Не оминули край і лихоліття страшного голодомору та репресій. Жителька с. Пеньківка І.Т.Діденко розповідала: «Люди по нашій вулиці лежали немов колоди. Ніхто нікого не рятував. Здається порушилося в людях все святе та Боже що було притаманне народові споконвік»...

Напад фашистської Німеччини подовжив тяжкі випробування для мешканців району. Лише за перший рік окупації фашисти розстріляли 2156 літинчан. Тут діяли підпільники, які вивели з ладу гранітний кар'єр, брали участь у підриві підземного кабелю, який з'єднував ставку Гітлера «Вервольф» з Берліном, організували випуск та поширення антифашистських листівок.

У боях на фронтах війни загинули 108 уродженців краю. У нагородному листі воїна-земляка Б.С.Варави, Героя Радянського Союзу йдеться: «він впритул розстріляв з гармати 2 німецькі танки, знищив 60 автоматників, а коли його гармата була розбита, ліг за кулемет і продовжував косити ворожі шеренги». Загинув солдат, обороняючи плацдарм при форсуванні Одера.

Нині на території району працюють шість промислових підприємств: ВАТ «Літинський молочний завод», ТОВ агрофірма «Вікторія», ДП «Уладівський спиртовий завод», ТОВ «Літинський цегельний завод», ТОВ «Літинський м'ясокомбінат». Розпочало роботу ТОВ видавництво «Поділля» (видавнича справа), ПФ «Маріо» (сантехнічні вироби).

Функціонують 15 сільськогосподарських підприємств, діє 38 фермерських господарств, які спеціалізуються на вирощуванні зернових культур та цукрових буряків, хмелярстві, садівництві, вирощуванні худоби та виробництві молока.

Нараховується 78 підприємств малого бізнесу.

Діють 36 клубних установ, з них – 5 сільських та один районний будинок культури, 40 сільських бібліотек і одна районна, Літинський краєзнавчий музей ім. Устима Кармалюка, літературний музей М.П.Стельмаха та районний кінотеатр. У райцентрі розташовано парк культури і відпочинку.

Літинський краєзнавчий музей ім. У. Кармалюка знаходиться у фасадній частині однієї з будівель колишньої Літинської тюрми - фортеці, в якій неодноразово був ув'язнений народний герой Устим Кармалюк, яка є пам'яткою історії XVIII-XIX ст.

У музейних кімнатах сконцентрувалася вся історія району. Зустріч з нею – це знайомство з стародавньою історією краю, його героїчними та трудовими сторінками недавнього минулого.

Музеєм ведеться копітка пошукова робота, у результаті якої знайдено чимало унікальних пам'яток минулого, причетних до історії Літинщини, що стали цінними експонатами і розширили та збагатили музейні фонди. Серед них зняття праці найдавніших землеробів краю – трипільців, предмети побуту пращурів, самотні культурні надбання земляків пізніших часів, які віками жили у цьому благодатному краї. Працівниками музею підготовлені цікаві тематичні екскурсії: «Наш край в давнину», «У.Я. Кармалюк - життя та подвиг», «Підпілля та партизанський рух на Літинщині в роки фашистської окупації», «Людина й природа нашого краю на різних етапах історичного розвитку», «Голод 1932-1933 рр. на Літинщині» та багато інших.

У музеї відбулися виставки картин місцевих художників Сніжани Лапінської та Петра Слободянюка, фотовиставки «Літинська земля - гордість ти моя», «Чарівний світ мінералів», «Праця переросла в красу» та інші.

Велич і багатство природи краю, різноманітність ландшафтів, тваринного світу і рослинності, примушує захоплюватися не лише мешканців краю, а й приїжджих гостей. Щоб зберегти первинність природних куточків на території Літинщини створюються і діють ботанічні, зоологічні, гідрологічні заповідники, заказники, урочища та пам'ятки природи з різними статусами та режимами.

Загалом тут нараховується 2 заповідних урочища загальною площею 47, 8 га, 5 пам'яток природи місцевого значення, 3 заказники місцевого значення площею 373 га.

Загадкове урочище «Дубина» – природна пам'ятка загальнодержавного значення, – це унікальна грабова діброва двох поколінь віком від 100 до 180 років. Зростають тут рідкісні рослини: лілія лісова, підсніжник. У ботанічному заказнику «Дяківці» у трав'яному покриві переважає цибуля ведмежа, зустрічається гніздівка звичайна, коручка темно-червона та широколистяна, занесені до Червоної книги України. Тут ціле царство квітів, море запахів і чисте, чисте повітря. Ним не дихаєш, його п'єш, як джерельну, цілющу воду.

Загально-зоологічний заказник «Згарський» охоплює середню течію річки Згар та її долину. Лісова рослинність представлена тут вільхою чорною, яка займає найбільші площі заплави. Великі площі зайняті і лучно-болотною та болотно-чагарниковою рослинністю. Мозаїчність рослинного покриву сприяє значному різноманіттю тваринного світу долини річки Згар. Тут зустрічається золотистий та сріблястий короп, линь, окунь, йорж, щука. З фауни, занесеної до Червоної книги України, зустрічається ходуличник, косар (копиця), коровайка, скопа, орлан-білохвіст, горностай, видра річкова. В цілому на території заказника нараховується 50 видів орнітофауни.

Вирізняється «Бук європейський» – окреме дерево, рідкісного в області бука європейського, якому понад 80 років; «Вікові сосни», які досягають висоти 20-23 м і

яким понад 125 років; «Алея вікових лип» – двохрядна алея могутніх вікових лип, висаджених солдатами О.Суворова у 80-х рр. XVIII ст.

Для відпочинку на мальовничій природі з рибною ловлею в двох кілометрах від с. Трибухи, біля соснового лісу, площею 27 га, з яких 8 займає ставок, розташований рекреаційний комплекс «Паламаренково». Туристам надаються будиночки: влітку – 5, взимку – 2, є кухня та човни. Тут на вас чекають захоплюючі прогулянки мальовничими місцями верхом на конях, зоопарк з екзотичними тваринами, незабутні враження і емоційне розвантаження від гри в пейнтбол, справжня російська баня, чудові комфортні номери з усіма зручностями, де можна відпочити після цікавих подорожей.

У зоні відпочинку Рибаче, що по трасі з Вінниці до Літина, функціонує туристична база. До послуг відпочиваючих – зручний готель, чудовий ставок і човни.

Гарний відпочинок чекає на гостей і у військово-мисливському господарстві «Петрик», де розташоване велике озеро, площею 500 га. В ньому водиться щука, судак, короп, окунь, плотва. Рибалити тут дозволяють і вудкою, і з човна, і на льоду, тобто цілий рік. Недарма саме у Петрику проходять змагання, присвячені Дню рибалки. Славляться ці місця й багатою дичиною: качками, кабанамі, косулями, зайцями.

Посеред озера розташовані острови. На острові з гарною назвою «острів Любові» можна переночувати. Для послуг туристів тут є пристань, курені і навіть копиці сіна... Острів Даманський – гарне місце для полювання.

Окрасою Петрика є справжній водоспад, що б'є з-під греблі. Кожен, хто відвідує ці місця, обов'язково намагається постояти під його стрімкими потоками. Адже вода в ньому має певні лікувальні властивості. Тут можна скористатися човнами, катамаранами. А у вітряну погоду навіть покататися на вітрильниках. Сюди приїжджають не лише заядлі рибалки чи мисливці, відпочивають тут і галасливою компанією, і у вузькому колі друзів.

Майже на автошляху Львів-Кіровоград-Знам'янка розташований ринок сувенірних товарів, де можна придбати безліч самобутніх виробів народних умільців, майстрів з лозоплетіння, гончарства, килимарства, вишивки.

Окрасою Літинщини, де також можна спокійно відпочити від міської метушні та дізнатися чимало цікавого є старовинне село Дяківці, перші згадки про яке належать до XIII ст. Поселення входило колись до Болохівської землі. Розкинулося воно по обох берегах річки Безим'янки, лівої притоки Згару, за 18 км на захід від районного центру. Село лежить при самісінькій провідній трасі, що з'єднує Вінниччину із західними областями. А визначні Дяківці тим, що вони подарували світові видатного письменника.

Саме у цьому селі 1912 р. народився Михайло Панасович Стельмах, що прославився перш за все, як знавець найтонших порухів душі простої людини. Він – автор багатьох відомих творів, серед яких «Велика рідня» «Хліб і сіль», «Правда і кривда», «Кров людська – не водиця» «Гуси-лебеді летять», «Щедрий вечір» та багато інших. Саме він перший почав публічну розмову про факт «незрозумілого» голоду 1932-1933 рр. в Україні ще у глухі брежнєвські часи. У творі «Чотири броди» (1978) він примушує

українське суспільство згадати про його жертви, вказує на тих, хто брав участь в організації штучного голоду на селі.

Мабуть тільки він міг написати 1973 р. некролог пам'яті українського поета, в'язня ГУЛАГу – [Олеся Журбу](#).

М. Стельмах свого часу чимало зробив для розквіту своєї «криниці душі». Приміром на кошти із його Шевченківської премії було збудовано сільську школу.

Свято бережуть односельці пам'ять про свого славетного земляка. Є у Дяківцях вулиця письменника, в одному з дворів стоїть доглянута отча хата і стара дідівська клуня. А до 77-ї річниці від дня народження майстра слова був відкритий у селі літературний музей його імені. За рішенням Вінницької обласної ради літературно-меморіальний комплекс М.Стельмаха внесено до списку перлин Поділля.

**Меморіальна садиба М.П.Стельмаха,
с.Дяківці**

**Літературно-меморіальний музей
М.П.Стельмаха. Фрагмент експозиції музею,
с.Дяківці**

Є ще одне пам'ятне місце у Дяківцях. Це місцевість біля Михайлівського хутора. Саме у період війни за один день тут було розстріляно три сотні євреїв. Очевидці розповідають, що після злочину земля на тому місці ще три дні ворушилася, стогнала і ридала...

До війни у селі була церква, яка вважалася давньою історичною пам'яткою, а одного разу до неї навіть навідувався сам Микола II. На жаль, вона була зруйнована під час військових дій.

У мальовничому с. Дашківці 1877 р. народився і провів свої дитячі роки відомий радянський економіст, академік С. Г. Струмилін. Його наукова діяльність вражала сучасників своєю багатогранністю, широтою творчих пошуків, феноменальною працездатністю. Станіслав Густавович зробив значний внесок у розвиток різних галузей економічної науки, зокрема статистики, методів планування та економіки праці. А ще це село славиться своїми чудовими садами та смачними червонобокими яблуками, не модифікованими і кропленими багато разів, а справжніми, інколи з червоточиною, проте екологічно чистими і надзвичайно запашними.

Жителі мальовничої Кам'янки з повагою згадують ім'я останнього власника села, генерал-губернатора Федора Трепова, за якого тут була збудована церковно-приходська школа, дворічна семінарія, церква, магазин, два великих млини – водяний і паровий, з'явилося електричне освітлення. Він навіть заснував у селі банк, де селяни могли взяти кредит для купівлі худоби та реманенту. А от у корчмі – розпорядився встановити два котли для кип'ятіння води, щоб люди більше пили чай, аніж горілку.

У Кам'янці, що розташована на масивному граніті, з криницями та водою завжди було важко. Ф.Трепов вирішив і цю важливу проблему мешканців. Він запросив з Києва саперів, які, підриваючи гранітну товщу, добралися до води на глибині більше 20 м. З того часу, п'ючи прохолодну і смачну воду, жителі добрим словом згадують Трепова. Тож кам'ячани, під час масових пограбувань і спалення панських садиб у навколишніх селах, не дозволили понівечити садибу Федора Федоровича Трепова. Завдяки цьому дотепер збереглися його палац, криниця, склеп з пам'ятником, школа.

Цікаво, що збудований Треповим сільський православний храм розписував видатний російський живописець Віктор Михайлович Васнецов.

У с. Майдан-Борківський (нині Українка) народився видатний український художник і педагог Хома Станіслав Буяльський, якому випала честь розписувати Олександрійський костюл у Києві.

Багате на історичні пам'ятки й с. Уладівка, яке у письмових джерелах вперше згадується в 1570 р. Неподалік села збереглося городище скіфських часів. За часів володіння ним славнозвісного роду Потоцьких, у 1860 р. на північно-західній околиці села збудували цукровий завод.

Із пам'яток архітектури в районі зберігся комплекс споруд церкви Різдва Богородиці: церква, дзвіниця, огорожа з брамою (XVIII ст., с. Журавне), залишки Літинської в'язниці-фортеці, в якій було ув'язнено Устима Кармалюка; будинок повітової управи у Літині (1864 р.),

У с. Шевченково (раніше Зіновенці), у місцевій церкві, знаходиться чудотворна ікона Божої Матері з немовлям. Божа Матір початково була зображена з закритими очима, нині можна спостерігати напіввідкриті очі. Історія цієї ікони сягає глибини століть. Відомо, що у 1823 р. до місцевої церкви прибув служити батюшка Костянтин Стрельбицький, у якого був паралізований син Модест. Священик уповав лише на Господа і молився перед багатьма іконами. Особливо довго простоював він перед іконою Божої Матері, якій довіряв найпотаємніше. Незабаром священик відчув, що сину стає краще. Через 5 років сталося чудо: син виздоровів. На знак вдячності отець Костянтин зробив напис на іконі, до якої вже почалося паломництво. А Модест після закінчення Київської духовної семінарії став відомим в Україні і Польщі священиком, а згодом і єпископом Волинським. У селі він побудував небаченої краси собор, аби цей храм був достойний чудотворної ікони, яка його зцілила.

Глибокої давнини сягає на Літинщині декоративно-прикладне та образотворче мистецтво. Воно нерозривно поєднано з магічно-обрядовою і господарською діяльністю людини. Нині на Літинщині працює 138 майстрів народного мистецтва.

Зокрема у с. Сосни проживає родина, де у дуже великій пошані писанкарство, а мистецтво розписувати яйця передається з покоління в покоління. Олена Осечук та її донька Олена Шевчук на селі мають добру славу писанкарів. Їх орнамент здебільшого рослинний. Та, власне, саме такий і властивий для Поділля. Олена Шевчук вже багато років вчить розписувати писанки школярів місцевої школи. Є у Олени ще дві сестри Галина та Надія. Одна мешкає в с. Осалинка, а друга – у Літині. Вони також

займаються писанкарством і дітей своїх вчать, і онуків цьому давньому народному мистецтву.

Хата Любові Кулик, з цього ж села, неначе музей – уся у вишивці. За важкою сільською працею, ніколи не розлучалася з мистецтвом вишивки, залишивши на полотні вишите рідне село, яке запам'яталося з дитинства, ще початку ХХ ст. Діти, як спогад про неньку, зітканого материнськими руками не чіпають. Донька Л.Кулик, Надія, захоплюється в'язанням крючком. Ці диво-мережива також є окрасою їхньої оселі.

Гарні ззовні і на смак короваї, тістечка, торти випікає Любов Даценко з с. Журавне. До речі, серед односельчан вона користується повагою ще й за вмиле куховарство. Тож чи то весілля, чи проводи в армію, похорони – за головну куховарку кличуть Любов Даценко.

У с. Миколаївка проживає знаний бджоляр Микола Буткалюк. Неординарне мистецтво – птахи щастя – творить архітектор з Літина Леонід Яковчук. Цей промисел із північної Росії, але автор його українізував і замість сосни використовує рідну нашої землі вербу.

Автентичні фольклорні твори дарують аматорські колективи сіл Багринівці та Бруслинів, дашковецький ансамбль «Мальви», троїсті музики з с. Гончарівка.

Приїжджайте до Літинщини! Ви не пошкодуєте, адже тут можна гарно відпочити на лоні чудової навколишньої природи, відвідати історичні місця, поспілкуватися з гостинними мешканцями, спробувати смачні українські страви, полинати у розмай народних традицій і звичаїв.

Районна державна адміністрація – вул. Леніна,7. тел.: 2 -12 -05

Відділ культури і туризму – вул. Леніна,3, тел.: 2 -11-81

Автовокзал – вул. Радянська,7 тел.: 2 -17-00

Зв'язок:

Відділення «Укртелеком» вул. Леніна, 47, тел.: 2 -12 -35

Відділення «Укрпошта» – вул. Леніна,47, тел.: 2 -14-40

Крамниці:

Гастроном – вул. Леніна

«Поділля» – вул. Леніна

«Консул» – вул. Леніна

«Продукти» – вул. Леніна

«Продукти» – вул. Радянська

Мінімаркет – вул. Радянська, ба

Сувенірні крамниці:

«Консул» – вул. Леніна,

«Гурова криниця» – вул.Хмельницьке шосе

«Олень» – вул. Хмельницьке шосе

Мельничук Іван Іванович – тел.: 80672319118,

стіл замовлень тел.:80968091025.

Банки:

«Ощадбанк» – вул. Леніна, 6, т. 2 -01-33

«Приватбанк» – вул. Леніна,36, т. 2-15-32

«Райффайзен банк Аваль» – вул. Фабріціуса, 24 т. 2 -15-41

«Укрсоцбанк» – вул. Леніна,32, тел.: 2-19-08

Страхові компанії:

АТ «Українська пожежно-стахова компанія» – вул. Леніна,14, тел.: 2-13-02

«Оранта» – вул. Леніна,32, тел.: 2-03-87

Лікарні:

вул. Пирогова, 12

Аптеки:

вул. Леніна, 2,1 тел.: 2-18-87

вул. Радянська, 7,

вул. Крупська (базарна площа)

вул. Пирогова, 17 (в приміщенні лікарні) тел: 2-00-86

Готелі:

«ЛІТА» – вул.Фабріціуса, 18, тел.: 2-19-13.

Будинок колишньої в'язниці – смт.Літин, вул.Кармалюка,5.

Дитячий оздоровчий табір «Казкова долина» – с.Городище, тел.: 2-11-36.

Краєзнавчий музей – вул. Кармалюка,5, тел.: 32-26-71

Салони краси, перукарні:

«Світанок» – вул. Леніна,36, тел.: 2-16-67

«Галина» – вул. Радянська, 7 (автовокзал)

Будинки побуту – вул. Леніна, 36 т. 2-16-67

Розваги:

Кінотеатр вул. Леніна, 17 т. 2- 13-09

Концертний зал – вул. Леніна, 3 тел.: 2- 01-46

Ресторани, бари, їдальні:

Кафе – магазин „Оболонь” вул. Леніна, 14 т. 2-19- 42

Відео-бар – вул. Леніна, 8

Кафе - кулінарія – вул. Леніна,

Кафе - бар «Літа» – вул. Фабріціуса, тел.: 2-19-13

Кафе - бар «Еліт» – вул. Крупська, 4, тел.: 2-19-83

Кафе «Едем» – вул. Радянська, тел.: 2-12-80

Кафе «Кармен» – вул. Радянська, тел.: 2-09-20

Кафе «Едем» – вул. Сосонське шосе, тел.: 2-00-82

Кафе - бар «Корона» – с. Селище, вул. Леніна, т. 2-11-68

Кафе «Гавань» – Рибаче

Кафе «Олень» – Хмельницьке шосе, т. 3-61-30

Кафе «Тет-а-тет» с. Радянське, вул. 1 Травня

Кафе - бар «Транзит» – с. Дяківці, вул. Берегова,1, тел.: 3-34-73

Кафе «Гурова криниця» – Хмельницьке шосе, т. 2-13-46

Телефони першої необхідності:

міліція – 102;

швидка невідкладна допомога – 103;

пожежна охорона –1 01;

таксі – 0672528973, 0672855479